

BRIEVEN UIT DE GEVANGENIS

SAMENGESTELD DOOR ADVocaAT
BRECHT HORSTEN

BRIEVEN UIT DE GEVANGENIS

Hoe gaat het er
echt aan toe
in de cel?

BORGERHOFF
& LAMBERIGTS

INHOUD

INLEIDING	9
 Brief 1: Thomas (37)	
GEWELD, KOU, HONGER EN GEEN PERSPECTIEF	23
 Brief 2: Peter (50)	
DOOF DOOR MIJN VERBLIJF IN DE GEVANGENIS	29
 Brief 3: Kevin (52)	
IK KWAM BUITEN EN WAS ALLES KWIJT	39
 Brief 4: Sofie (28)	
HET VERSCHIL TUSSEN DE VROUWEN- EN MANNENAFDELING	45
 Brief 5: Jeroen (41)	
DE STRAFFEN ACHTER DE STRAF	49
 Brief 6: Niels (56)	
TROUWEN IN DE GEVANGENIS	57
 Brief 7: Sarah (31)	
TIJD VOOR EEN NIEUWE VISIE OP DETENTIE	61
 Brief 8: Mohamed (31)	
DE PRIJS VAN ANDERS TE ZIJN	67

Brief 9: Rik (25)	
VAN HAAT TOT BEGRIP	71
Brief 10: Hassan (44)	
KEER OP KEER LOZE BELOFTES	79
Brief 11: Bas (49)	
ALS DE RATTEN OVER JE HEEN LOPEN	83
Brief 12: Wilfried (54)	
TANDENBORSTELS WORDEN MESSEN	87
Brief 13: Dirk (34)	
IK REED ZONDER RIJBEWIJS EN NU ZIT IK HIER	101
Brief 14: Charlotte (29)	
WIJ ZIJN MENSEN, GEEN BEESTEN	109
Brief 15: Sven (28)	
DE ADMINISTRATIEVE MALLEMOLEN	113
Brief 16: Yassine (42)	
OP HÉT MOMENT VAN MIJN LEVEN ZAT IK IN DE CEL	117
Brief 17: Tim (44)	
NIET DANKZIJ MAAR ONDANKS DE GEVANGENIS	121
Brief 18: Sabine (42)	
GEEN DADER, GEEN SLACHTOFFER? GEEN STEM!	129

Brief 19: Youssef (34)	
EEN BANALE RUZIE MET GROTE GEVOLGEN	135
Brief 20: Arno (57)	
INVESTEER IN MENSEN, NIET IN MUREN	139
Brief 21: Wim (40)	
WAT IK ACHTER DE GEVANGENISMUREN HEB GELEERD	143
Brief 22: Hans (58)	
UIT VERVELING NEDERLANDSE LES VOLGEN	147
Brief 23: Erik (60)	
DE GRENZEN VAN ZORG ACHTER DE TRALIES	155
NAWOORD	159

INLEIDING

‘Een groene, geblindeerde celwagen rijdt de gevangenispoort van Leuven-Centraal door. Hij houdt halt op een klein binnenpleintje. Uit het gepantserde busje stappen gedetineerden. Geboeid, het hoofd gebogen en een doffe blik in de ogen. Ze zijn op hun eindbestemming. Allemaal hebben ze net hun assisenproces achter de rug en zijn ze nog onder de indruk van wat er daar allemaal over hen is gezegd. En van de lange straf die is uitgesproken. Vijfentwintig jaar, dertig jaar, levenslang. Door het vuile, matte raampje van de celwagen zagen ze voor het laatst de huizenrijen voorbijflitsen. De komende jaren zullen zij het met de hoge gevangensmuren moeten doen.’

– Jeroen Wils in *Moord en doodslag in België*

Voor de meeste mensen is de gevangenis een ver-van-mijn-bed-show. Gelukkig maar.

We kennen het gevangenisleven uit films als *The Shawshank Redemption* en series als *Gent West* of *Prison Break*. De laatste jaren duikt het thema ook zo nu en dan op in het nieuws: even kort de overbevolkingsstatistieken erbij, en daarna gaat de aandacht weer naar het volgende nieuwsitem. Verder willen we er liefst zo weinig mogelijk mee te maken hebben en geloven we graag dat detentie voorbehouden blijft voor ‘de andere kant van de maatschappij’.

De realiteit is dat het gevangeniswezen een belangrijk onderdeel uitmaakt van ons (straf)rechtssysteem en onvermijdelijk de samenleving in haar geheel raakt. Zoals de generiek van het populaire tv-programma *Ooit Vrij* terecht benoemt: 99% van de gedetineerden in België komt ooit vrij. Het leven van gevangenen eindigt

meestal niet bij hun detentie. Onvermijdelijk volgt dan de vraag: *hoe* komt iemand vrij?

Wordt iemand werkelijk een beter mens door hem enkele maanden of jaren op te sluiten in mensonwaardige omstandigheden? Door een lange tijd geconfronteerd te worden met een totaal gebrek aan hygiëne en privacy? Zal iemand zich sociaal beter gaan gedragen door jarenlang een kleine, gesloten kamer te moeten delen met drugsverslaafden, zedendelinquenten en moordenaars? Sanctioneren kan en moet zelfs deel uitmaken van ons rechtssysteem, maar (her)opvoeding kan niet door pure repressie. Vergelijk het met de opvoeding van een kind. In onze moderne tijd gelooft hopelijk niemand nog dat het mishandelen van kinderen hen zal leren om zich te gedragen. Wat krijg je als je een kind jarenlang slaat of eten ontzegt bij alles dat het fout doet? Een braaf, rustig en vriendelijk kind dat goed functioneert in de samenleving? Nee: dit leidt enkel tot trauma's en maakt juist dat het kind niet in de maatschappij zal kunnen functioneren.

Al tientallen jaren toont criminologisch onderzoek aan dat niemand beter wordt in de gevangenis, laat staan in de omstandigheden waarin detentie in België momenteel georganiseerd wordt. Veel gevangenen verlaten de gevangenis kwetsbaarder dan ze erin zijn gegaan, met een grotere verslavingsproblematiek en sterkere blootstelling aan criminaliteit. Het strafrechtssysteem moet erop gericht zijn mensen in de goede richting te duwen, en niet in de afgrond. Politici, criminologen, politiemensen, advocaten, rechters, cipiers en zelfs procureurs zijn het hier volmondig over eens en toch blijven we steeds terugvallen op gevangenschappen als de zogenaamde oplossing voor vergelding van criminaliteit. Het doet denken aan een gekende spreuk, vaak onterecht aan Albert Einstein toegeschreven: telkens opnieuw hetzelfde doen en hopen dat het resultaat deze keer toch anders zal zijn, dat is waanzin.

In 2026 treedt het nieuwe strafwetboek in werking. Het oude exemplaar uit 1867 was dringend aan vervanging toe. In artikel 27 van het nieuwe strafwetboek schrijft de wetgever:

‘De gevangenisstraf is de laatst te overwegen straf, die slechts kan worden uitgesproken wanneer de strafdoelen niet kunnen worden bereikt met een van de andere straffen of maatregelen waarin de wet voorziet.’

De gevangenisstraf wordt in de nieuwe wet zelfs benoemd als het ‘ultimum remedium’, het laatste redmiddel, als niets anders nog kan helpen. Hoe komt het dan dat er toch steeds meer mensen opgesloten worden? In 2013 werden in België 17.908 mensen opgesloten. Tien jaar later, in 2023, waren het er al 21.018. Zijn er dan zoveel meer criminelen dan vroeger? Helemaal niet. Geloof het of niet, maar de criminaliteit daalt aanzienlijk. Bijna nooit in de geschiedenis was de samenleving zo veilig als vandaag. Bepaalde misdrijven als phishing en drugsgeweld zijn toegenomen, maar het algemene criminaliteitscijfer was zelden zo laag. Het aantal moorden daalt al decennialang, en toch staat de krant vol van moord en doodslag. Er zijn minder criminelen en toch steeds meer gedetineerden.

Door de vaak sensatiezoekende rapportering over criminaliteit in de media eist de publieke opinie een strenge reactie tegen de misdaad. Rechtszaken zoals het proces rond studentenclub Reuzegom beheersen soms wekenlang de media. De burger schreeuwt om strengere straffen zonder kennis van de inhoud van het dossier en zonder het proces echt te volgen. Ik zat in de zaal als advocaat van een Reuzegommer toen de familie van de overleden Sanda Dia kwam uitleggen dat zij geen gevangenisstraffen wilde voor de daders. Desondanks stonden sociale media vol met verontwaardigde burgers en politici omdat de rechters maar ‘werkstrafjes’ hadden gegeven. Een ander bekend voorbeeld is de Leuvense gynaecologiestudent die een opschorting kreeg voor verkrachting.

De menigte schreeuwde moord en brand zonder alle details te kennen. ‘Straffeloosheid’ is de grote vijand.

We leven in een tijd van artificiële intelligentie, waarbij we steeds minder geneigd zijn om zelf na te denken. Genuanceerd denken kost tijd en moeite. Grondig debat en wetenschappelijk onderbouwde wetgeving moeten plaats ruimen voor oneliners en TikTok-filmpjes. In een tijd waarin nuance meer en meer verloren gaat, is het niet makkelijk om uit te leggen dat investeren in gedetineerden en reclassering belangrijk is. Daardoor is het politiek interessanter om te investeren in strengere straffen dan in een menselijkere detentie. Het is veel gemakkelijker om te zeggen: ‘We gaan de criminelen meer en strenger straffen.’

Het resultaat van het huidige beleid is een vicieuze cirkel van criminaliteit, waarbij gedetineerden niet reïntegreren, maar terugvallen in dezelfde antisociale patronen. De mens is een sociaal wezen en heeft de natuurlijke neiging om bij een groter geheel te horen. Als de samenleving gedetineerden een volwaardige kans biedt om hun problemen aan te pakken en zich te reïntegreren, zullen de meesten die kans in dank aanvaarden. Dagelijks spreek ik met mensen die wanhopig zoeken naar een strohalm om uit de problemen te geraken. Maar onze huidige maatschappij is weinig geneigd om de zwarte schapen de hand te reiken. Liever trekken we hoge muren op en creëren we een wij-zij-realiteit: wij zijn de goeden en zij de verderfelijke criminelen. Zo blijven ‘zij’ vastzitten in het criminele milieu.

Dankzij experts die aan de alarmbel blijven trekken, komen er initiatieven als detentiehuisen en transitiehuisen: prachtige en bijzonder succesvolle projecten die een stelselmatige terugkeer faciliteren. Detentiehuisen werken met kleine groepen gedetineerden en zetten zeer intensief in op begeleiding op maat. Enkel gedetineerden met een straf van minder dan drie jaar zijn hier welkom. Voor de mensen met een langere straf bestaan de transitiehuisen. Na een jarenlang verblijf in de gevangenis is het voor velen niet

meer mogelijk om zelfstandig te functioneren in de samenleving. Transitiehuisen werken met kleine groepen om hen, na vele jaren in de gevangenis, op maat te begeleiden om te kunnen terugkeren naar de samenleving.

Deze initiatieven hebben hun succes keer op keer bewezen. Stilaan worden ze uitgebreid, maar wanneer we de groep gedetineerden bekijken, ligt er duidelijk nog veel werk op de plank. Van de 13.671 gedetineerden in België verblijven er 13.421 in de gevangenis en amper 68 in transitiehuisen en 182 in detentiehuisen. Voor de 13.671 gedetineerden in België zijn slechts 11.064 bedden beschikbaar. Toch komen er elke dag meer mensen bij.

Veelal blijven initiatieven om de overbevolking in onze gevangenissen aan te pakken beperkt tot steekvlampolitiek: er wordt gereageerd wanneer het misloopt en verontwaardiging oplaait. Maatregelen worden aangekondigd, en vervolgens keert de stilte terug. Pas wanneer een incident de publieke opinie schokt, wordt zichtbaar wat zich al veel langer achter gevangensmuren afspeelt.

Het meest sprekende voorbeeld daarvan is wellicht de folterzaak in de gevangenis van Antwerpen, een dossier dat ik van dichtbij opvolgde als advocaat van een van de celgenoten.

Cel 1311. Gevangenis Antwerpen. Maart 2024.

Door een staking van het gevangenispersoneel lag het leven in de inrichting grotendeels stil. Er waren geen wandelingen, geen bezoeken en geen activiteiten. De cel voor vier werd gedurende drie dagen en drie nachten de volledige leefwereld van zes mannen, 24 uur op 24.

Een van de gedetineerden werd ervan verdacht een zedendelict te hebben gepleegd. Dat vermoeden volstond voor enkele celgenoten om zichzelf tot rechter en beul uit te roepen. Wat volgde, tart elke verbeelding.

Uit een mengeling van verveling, agressie en diepe afkeer begonnen drie gedetineerden de man systematisch te mishandelen. Twee andere celgenoten bleven achter als machteloze getuigen, verstijfd door angst en het besef dat ook zij nergens heen konden. De folteringen werden gefilmd met een binnengesmokkelde gsm en verspreid via sociale media. Dit soort beelden vergeet je nooit meer. Ze zijn op het netvlies gebrand. Nog gruwelijker waren de geluiden.

Het slachtoffer werd urenlang geslagen en geschopt. Hij werd gedwongen een boterham met uitwerpselen te eten. Een bezemsteel werd in zijn anus geduwd tot hij letterlijk schokte van de pijn. Daarna moest hij hetzelfde uiteinde van de steel in zijn mond nemen. Alsof dat nog niet volstond, werd hij overgoten met kokend water. Gedurende vele uren was hij volledig overgeleverd aan de willekeur van zijn beulen, zonder enige mogelijkheid om te ontsnappen of bescherming te zoeken.

Andere gedetineerden verklaarden later dat zij zijn geschreeuw konden horen op andere afdelingen en zelfs op andere verdiepingen. Toch kwam gedurende die drie dagen niemand controleren wat er in cel 1311 gebeurde. Geen enkele cipier opende de deur om poolshoogte te nemen. Niemand ging na of alle gedetineerden nog veilig waren.

De wrange ironie wil dat in diezelfde periode een commissie, in aanwezigheid van de Antwerpse gouverneur, de gevangenis bezocht om de gevolgen van de overbevolking met eigen ogen vast te stellen. Terwijl gepoetste gangen werden getoond en voorbereide rondleidingen plaatsvonden, vocht een man enkele cellen verder voor zijn leven. Hij kon schreeuwen, roepen en smeken zoveel hij wilde. Er kwam geen hulp.

Pas na drie dagen bereikte het nieuws de gevangenisdirecteur, An Janssens. Zonder aarzeling begaf zij zich naar de cel om in te grijpen. De betrokken gedetineerden werden uit elkaar gehaald en de hulpdiensten werden opgeroepen. Het slachtoffer werd,

zwaar getraumatiseerd en in shock, met spoed naar het ziekenhuis overgebracht.

De vijf overige gedetineerden werden verdeeld over twee isolatiecellen. Maar ook daar botste men op dezelfde realiteit die deze tragedie mogelijk had gemaakt: de gevangenis zat overvol en er was een schrijnend tekort aan personeel. Er waren onvoldoende mensen om toezicht te houden.

En zo gebeurde het ondenkbare. Na drie dagen van foltering en nadat de ernst van de feiten aan het licht was gekomen, werden de celgenoten opnieuw, zonder toezicht, samen opgesloten.

Dit verhaal gaat niet alleen over de gruwel waartoe mensen in staat zijn. Het legt vooral bloot wat er kan gebeuren wanneer een detentiesysteem onder permanente druk staat. Wanneer overbevolking de norm wordt, personeel ontbreekt en controle wegvalt, zijn het niet langer alleen individuele daders die falen. Dan faalt ook het systeem dat geacht wordt veiligheid, menselijke waardigheid en rechtsbescherming te waarborgen.

Na de foltering in cel 1311 werd de wetgeving gewijzigd: als maatregel tegen de overbevolking werd het zogenaamde ‘verlengd penitentiair verlof’ ingevoerd, waarbij een gedetineerde afwisselend een maand buiten of binnen de gevangenis verblijft. Dit gebeurde ongecontroleerd en impulsief, waardoor het misliep. Bij het eerste zware feit door een vrijgelaten gedetineerde staat het land op zijn kop. Een man werd, net als honderden anderen, tijdelijk vrijgelaten, en zou vervolgens geprobeerd hebben zijn vrouw te vermoorden. Het daaropvolgende politieke antwoord is dan weer zware repressie: iedereen de gevangenis in. Dat honderden anderen de regels wel perfect respecteerden, telt plots niet meer mee. Iedereen wordt over dezelfde kam geschoren en de maatregel van het verlengd penitentiair verlof werd voor iedereen afgeschaft. De onzekerheid die dit met zich meebrengt voor de gedetineerden, hun familie en de samenleving is onhoudbaar. Gevangenispersonnel, advocaten,

rechters, gedetineerden en procureurs kunnen eenvoudigweg niet meer volgen welke wetgeving nu van kracht is. Tegen de publicatie van dit boek is ze waarschijnlijk opnieuw veranderd.

Bruggen slaan en mensen de kans bieden om de oversteek te maken, vraagt tijd, geld en inspanningen. Zolang we deze investering niet durven doen, zal hetzelfde probleem alleen maar verder escaleren. Het geld dat justitie momenteel heeft, wordt geïnvesteerd in meer gevangenis waar onvoldoende personeel is om de gevangenen te bewaken. Investeren in meer plaatsen lost dus niets op. We moeten de instroom beperken en de uitstroom vergroten. Duizenden studies tonen aan dat dit geen utopie is. De vraag is alleen wie de moed heeft om deze politieke verantwoordelijkheid te nemen.

De omstandigheden in de Belgische gevangenis zijn een *hot topic* in de actualiteit. In juni 2026 haalde de Antwerpse gevangenis nog het nieuws door een bezoek van koning Filip. Hij zei in zijn kersttoespraak van 2025 al dat dit, volgens hem, een van de dringendste problemen is in ons land. Toen de directeur de cel van een geïnterneerde opende, vertelde ze dat geïnterneerden niet gestraft worden, maar in de gevangenis blijven in afwachting van psychiatrische hulp. De kleine cel had meer weg van een vuilnisbelt dan van een kamer, waardoor de directeur zei: 'Hij kan niet voor zichzelf zorgen.' Op de vraag van de koning hoe lang de man daar moest blijven, was het antwoord van de directeur: 'Jaren.' Met andere woorden: geen concreet aantal jaren, geen duidelijk eindpunt of vooruitzicht. Het geschokte gezicht van de koning sprak boekdelen.

In berichtgeving op sociale media of vanuit tv-studio's gaat het telkens over de statistieken. De cijfers lijken de kern van het probleem: meer dan 13.000 gedetineerden, terwijl er maar capaciteit is voor 11.000 – met als gevolg dat honderden mensen op de grond moeten slapen. De minister krijgt een extra miljard euro. Cijfers en statistieken doen ons vergeten dat er mensen achter zitten. Het doet me denken aan een bekende uitspraak die vaak onterecht aan

Jozef Stalin wordt toegeschreven: de dood van één mens is een tragedie, de dood van een miljoen mensen is een statistiek.

Het zette mij aan het denken. Impact creëer je niet door dezelfde cijfers tot in den treure te herhalen. Individuele ervaringen maken het verschil. De mensen achter de cijfers laten zien en horen, dat is wat dit boek wil bereiken. 'De verworpenen' die door de samenleving werden afgestoten opnieuw een stem geven. Tenslotte, wie kent er de gevangenis beter dan de gedetineerden zelf?

Ik reed naar Merksplas om bij een cliënt, die ik al lang kende, over mijn boekidee te vertellen en af te toetsen wat hij ervan vond.

Onderweg probeerde ik de vraag in mijn hoofd te formuleren. Ik kende hem goed genoeg om te weten hoe voorzichtig je soms moet zijn. Niet iedereen wil opnieuw kijken naar wat achter hem ligt. Nog minder mensen willen er iets over schrijven. Ik hield er rekening mee dat hij zou weigeren, lachen met het idee en/of zou zeggen dat niemand geïnteresseerd was in wat een gedetineerde te vertellen had.

De gevangenis van Merksplas ligt verscholen in de Kempense bossen. Je komt er niet toevallig voorbij. De weg ernaartoe wordt stiller naarmate je dichterbij komt: minder huizen, minder verkeer, meer bomen. Het is alsof de buitenwereld zich er langzaam terugtrekt.

Na de metaaldetectie is het een korte wandeling tot aan de gesprekslokale voor advocaten. Om de advocatengang te betreden, moet je aanbellen. Naast een oude houten deur met plastieken klink hangt een oude deurbel. Het is alsof je aanbelt bij je grootmoeder. Zodra je op de bel duwt, begint het licht in de donkere gang te flinkeren. Onder de deur loopt een smalle kier waarlangs een strook kunstlicht naar buiten komt.

Even later verschijnt een cipier met een sleutelbos die tegen zijn been tikt bij iedere stap. Hij glimlacht vriendelijk. Hij lijkt blind voor de omgeving waarin hij werkt. Of misschien is dat precies de manier om er jarenlang te kunnen blijven werken.

'Ik zal uw cliënt oproepen, meester,' zegt hij. 'Maar het kan even duren. Hij zit aan de andere kant van de gevangenis.'

De geur van het lokaal dat mij toegewezen wordt valt onmiddellijk op. Een muffe mengeling van zweet en stof. Misschien is het de geur van stilstand. In het midden staat een houten tafel. Het blad is beschadigd en afgesleten. Er zijn namen in gekrast, initialen, scheldwoorden en halve zinnen. Langs de randen bladdert het hout af, en op sommige plaatsen is het zwart uitgeslagen.

Aan de tafel staan twee stoelen die duidelijk niet bij elkaar horen. De ene heeft metalen poten en een kunststoffen rugleuning. De andere lijkt afkomstig van een vergaderzaal uit de jaren 80. Misschien meegebracht door een cipier, die thuis nog één stoel over had. Het lijkt een absurde gedachte. Tegelijk kan ik geen betere verklaring bedenken.

Mijn stoel wiebelt bij de minste beweging. Terwijl ik wacht, probeer ik nog enkele mails te beantwoorden. Mijn telefoon wisselt koppig tussen één streepje bereik en helemaal niets. Niet bepaald handig. Alsof zelfs Proximus besloten heeft afstand te houden.

In de hoek staat nog een stoel met slechts drie poten. Ik bekijk ze even en besluit toch niet van stoel te wisselen.

Na enige tijd verschijnt mijn cliënt in de deuropening.

Hij verblijft al lang in de gevangenis. Lang genoeg om de routines te kennen. Lang genoeg om te weten welke cipiers een goed humeur hebben en welke beter vermeden worden. Lang genoeg om het onderscheid tussen weken en maanden te zien vervagen. 'Bedrukt' is de beste manier om zijn gemoed te omschrijven.

Het gevangenisleven heeft een manier om zich in een gezicht te nestelen, alsof iemand beetje bij beetje niet alleen zijn toekomst, maar ook zijn verleden verliest. De huid wordt grauw en de haren grijs.

Ik betrap mezelf erop dat ik vermijd om hem te vragen hoe het is. Een week eerder had ik vernomen dat zijn vader overleden was, de enige persoon die hem nog steunde. Zijn moeder was al jaren geleden gestorven aan kanker en zijn enige zus had hij al meer dan tien jaar niet gehoord of gezien. Hij mocht niet naar de begrafenis van zijn vader gaan en bracht de hele dag door op cel. Er was die dag immers een staking.

In de rechtszaal vind ik meestal makkelijk de juiste woorden: een goed beeld om de wet uit te leggen, een straf te motiveren of een procedure te bepleiten. Wanneer ik nu het gevoel van de man voor me probeer te beschrijven, schieten alle woorden tekort. De veertiger ziet er zestig uit en aan zijn rimpels zie je dat hij veel piekert.

Ik begin hem te vertellen over het idee voor dit boek. Ik zeg hem dat ik brieven wil verzamelen van mensen die de gevangenis kennen zoals anderen hun straat. Dat ik hun beschrijvingen van het leven in de gevangenis geanonimiseerd wil bundelen. Een zuivere, oprechte weergave van wat zij dagelijks zien en voelen.

Ik ben nog niet uitgesproken of hij zegt zonder aarzelen: 'Ik wil meedoen.' Geen seconde moet de piekeraar daarover nadenken. Er verschijnt voor het eerst die dag iets van leven in zijn gezicht. Het is alsof het vooruitzicht dat iemand naar hem zou luisteren hem voor een ogenblik opnieuw deelnemer maakt aan een wereld waarvan hij al zo lang was afgesneden. Hij kan iets bijdragen. Hij krijgt een doel.

Ik had gerekend op terughoudendheid of wantrouwen. Het enthousiasme verbaast me. In de maanden die volgen, stel ik dezelfde vraag ook aan andere gedetineerden: mannen en vrouwen met verschillende achtergronden, verschillende dossiers, verschillende misdrijven en verschillende straffen.

Hun antwoord is telkens hetzelfde: 'Ik wil meedoen.' Ze kunnen als geen ander een wereld beschrijven waar de samenleving haar ogen en oren liever voor sluit. Zij die door iedereen uitgespuwd en verlaten zijn, krijgen plots een stem.

Dit boek is uit die stemmen ontstaan.

Brecht Horsten, advocaat

De volgende getuigenissen zijn authentieke brieven van gedetineerden, aangevuld met brieven van familieleden en mensen die in de gevangenissector werken. Alle brieven werden in 2026 geschreven. Alle gedetineerden verblijven of verbleven in een Belgische gevangenis. Dit is hoe zij het gevangenisleven hebben beleefd, in hun eigen woorden.

BRIEF 1: THOMAS (37)
REDEN VOOR DETENTIE: MOORD

GEWELD, KOU, HONGER EN GEEN PERSPECTIEF

‘Het hof, na beraadslaging met de jury, veroordeelt u tot levenslange opsluiting.’

Het is een zeer bevreemdende ervaring. Ze gooien je in de vuilnisbak. **Ze gaan er eigenlijk van uit dat een mens niet kan veranderen, of ze vinden dat voor bepaalde misdaden nu eenmaal een levenslange straf vereist is.**

Het vreemde is dat je vanaf dat moment vrijwel alles kan doen wat je wil en geen straf meer kan verkrijgen. Wat ik ook doe of niet doe, het maakt eigenlijk geen verschil meer.

Levenslange opsluiting creëert een gevoel van hopeloosheid. Er is geen perspectief of garantie op wat dan ook. Als het van de jury afhangt, hoor je definitief niet langer thuis in de maatschappij. De samenleving wil jou niet in haar midden. Nooit meer. Het is door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens vastgesteld dat een straf zonder enige vorm van perspectief onmenselijk is. Het zou gaan om een foltering, wat verboden is. Vandaar dat we in theorie nog een vooruitzicht krijgen, maar eigenlijk ben je niet gewenst in de wereld. Een raar gevoel.

Ikzelf onderga mijn straf dag per dag en probeer niet te veel te focussen op datums of de toekomst. De tijd zal uitwijzen of het mij gegund zal zijn of niet. Ik werk aan mezelf en hoop dat die dag ooit komt. Het is begrijpelijk dat veel mensen in gelijkaardige situaties het simpelweg opgeven of volledig wegwijnen. Iedereen is hier anders in en gaat er anders mee om. Persoonlijk heb ik zeer

zware momenten gekend tijdens mijn straf, maar het zit niet in mijn karakter om zomaar op te geven. Zo zit ik simpelweg niet in elkaar... Het lijkt vooral belangrijk om rustig te blijven en het dag per dag te nemen hoe het komt. Alle dingen die je wel of niet verdient zullen tot jou komen als je er klaar voor bent.

Levenslange opsluiting is voorzien voor de zwaarste feiten. Moord. Daardoor zat ik in een zeer streng regime binnen de gevangenis. Mijn cel bevond zich op een sectie die zwaardere bewaking genoot. Om het halfuur was er een controle. Dag en nacht. Er was geen frigo of microgolf. Het eten was altijd koud, tenzij ik met elektriciteit of vuur kookte. Als je wat geld opzij had staan, kon je een kleine mobiele kookplaat kopen.

Het enige regime dat nog strenger was, was 'hoge veiligheid'. Na enkele jaren heeft een Europese commissie de hoge veiligheidsafdeling in de gevangenis gesloten wegens ernstige schendingen van de mensenrechten. Daardoor werden alle personen die daar verbleven ineens op mijn afdeling geplaatst. Zo kreeg ik een nieuwe buurman die dus plots op een wat soepelere veiligheidsafdeling zat. De cipiers op hoge veiligheid hadden hem wat zitten treiteren. Daar waren ze buiten zijn greep. Nu niet meer. Toen een van de cipiers rond lunchtijd op onze afdeling verscheen, was het prijs.

Een per een werden wij van eten voorzien door twee cipiers, een man en een vrouw. Ik was aan het wachten tot mijn deur open zou gaan, toen ik plots enorm veel lawaai hoorde.

Mijn buurman had het deksel van een ketel warm water gepakt en daarmee de mannelijke cipier aangevallen. Hij sloeg hem zo hard dat hij achteruit werd geslagen tot in een andere cel. Die cel fungeerde als bureau van de kwartierchef. Ik kon alles zien door het raampje aan mijn deur. De cipier bleef roepen: 'Ik had daar niets mee te maken!' Maar hij bleef klappen krijgen. Na een tijdje was de razende gedetineerde klaar met de man en sprong hij boven op de vrouw. Hij sloeg haar niet, maar ze bleef roepen en zich verzetten

tot er andere cipiers tussenkwamen en hem van haar aftrokken. Er lag bloed in de hele gang, van het bureel tot de doucheruimte.

In totaal heb ik bijna twee jaar doorgebracht op deze afdeling. Vrijwel in complete isolatie.

Het is moeilijk te zeggen wat dat gedaan heeft met mij... Alleen zijn. Soms weken met niemand praten. De controles om het halfuur. Zeker 's nachts is dat erg zwaar. Je slaapt heel gebroken als telkens het licht wordt aangestoken. Het koude eten kwam er dan nog bij. Ik had het eigenlijk sowieso altijd heel erg koud in die cel.

Als je uit een redelijke gezinssituatie komt, met een normale job, woning en leven, doet het veel met je als je ineens tussen al dat geschreeuw, lawaai en agressief gedrag zit. Ik deed alles lang individueel. De dagelijkse wandeling gebeurde in een betonnen bunker zonder gras of wat dan ook. Enkel metershoge betonnen muren om je heen. Douchen deed ik in een douche met tralies, waar een metalen plaat aan de muur moest fungeren als wazige spiegel. Dit waren de enige momenten in al die jaren dat ik mezelf zag.

Ik leerde in de gevangenis voor het eerst wat het is om echt honger te lijden, het echt koud te hebben, echt niet te kunnen slapen en echt bang te zijn... Dat waren allemaal nieuwe ervaringen in mijn leven. Hoe kom je door zo'n heftige periode? Mentale kracht en jezelf bezighouden. Niet verslappen of gewoon ondergaan. Ik las erg veel boeken in die periode. Dat hielp enorm. Je kon wegvlugten naar een andere wereld en het helpt je mentaal sterker en weerbaarder te worden. Je kan dan beter relativeren.

Creatief bezig zijn helpt ook. Ik tekende erg veel. Elke dag probeerde ik iets te doen, hoe moeilijk dat soms ook was. Vrijwel elke dag ging ik toch naar buiten, naar de bunker, en douchte ik. Wegkwijnen en opgeven staan niet in mijn woordenboek. **Net als zovelen heb ik zelfmoordgedachten gehad.** Net als zovelen heb ik hongerstakingen ondernomen. Het ontbrak mij aan mentale kracht. Ik vond de kracht niet om met deze enorm zware periode om te gaan, om te kunnen relativeren en kalm te blijven. De helderheid

van geest vertroebelt volledig. Tot op vandaag is het mij een raadsel hoe ik die periode doorgekomen ben.

Het lag zeker niet aan de menselijkheid van cipiers. Toen ik in de gevangenis aankwam na mijn arrestatie, hing er nog bloed van het slachtoffer op mij. Toen de cipier mij mijn gevangeniskleding gaf, bekeek hij me van kop tot teen en zei hij: 'Gefeliciteerd jongen! Je hebt de voorpagina van de krant gehaald.'

Ik werd in een quatro geplaatst, een cel voor vier personen. De cel ernaast was een cachot, beter bekend als een isoleercel. Er zat vaker iemand in isolatie dan niet. Op een zekere dag plaatste men een jongeman in het cachot. Hij was hooguit twintig jaar. Hij klopte en stampte zonder ophouden op de ramen, muren en deur. Na een tijdje kwam er een groep cipiers in interventie-outfits. Ze droegen helmen, schilden en wapenstokken. Ze konden zich eens uitleven. Die jonge gast werd volledig *perte totale* geslagen. Hij schreeuwde het uit van de pijn. Kreten als 'help' en 'alsjeblieft' weerklonken door de gangen. Uiteindelijk hoorden we hem enkel nog hijgen, huilen en piepen. De man werd uiteindelijk weggesleept. Toen ik de volgende dag aan de kwartierchef vroeg wat er gebeurd was, kreeg ik als antwoord dat de man onder invloed was en voor overlast bleef zorgen. Wanneer ik zei dat dit toch buiten elke proportie was, gaf de chef aan niet te begrijpen wat ik bedoelde.

De gevangenis heeft me geleerd dat ik duidelijk niet de enige ben met problematische agressie. De feiten waarvoor ik veroordeeld ben, waren gruwelijk. Dat erken ik ook. Door mijn agressie werd ik definitief uit de maatschappij verwijderd. Het is bizar om dan in de gevangenis vast te stellen dat daar zoveel mensen zitten met veel kortere straffen die veel agressiever zijn.

Later in mijn detentie zat ik in een gevangenis waarbij de wandeling een groot veld was. Hekwerk zorgde ervoor dat de verschillende secties gescheiden konden wandelen. Bij het begin van de wandeling ontstond een vechtpartij tussen twee jongens aan de andere kant van het hek. Al snel bleek het gevecht nogal eenzijdig

te zijn doordat een van de twee aanzienlijk sterker was. De sterkere van de twee klom boven op de ander die plat in het gras lag en begon op hem in te beuken. Er verzamelde zich een groep cipiers aan de buitenkant van het hek. In plaats van in te grijpen, beslooten ze simpelweg om te wachten tot de vechtpartij voorbij was. Minutenlang bleef dit doorgaan. Andere gevangenen kwamen tussen en riepen naar de cipiers: 'Moet hij dood?' Uiteindelijk zijn ze dan toch tussengekomen, waarbij een cipier de agressor een tik tegen de schouder gaf en zei: 'Kom op, het is goed, je hebt je tijd gehad.' Het slachtoffer werd afgevoerd. Zijn T-shirt was doordrenkt met het bloed dat van zijn gezicht stroomde.

Soms vinden er ook gevechten plaats tussen groepen. Sokken met stenen of glas erin worden gebruikt om mee te slaan. Alle mogelijke creatieve steekwapens worden bovengehaald. Ik zag ooit een gevecht waarbij zeker dertig à veertig man betrokken was. De mensenmassa bewoog als golven die op elkaar insloegen. Cipiers vormden een menselijke ketting in een poging om de groepen te scheiden. Uiteindelijk lukte dit. Er waren niet genoeg cachotten om iedereen te isoleren, dus moesten de vechtersbazen om de beurt vijf dagen in isolatie. Sommigen werden daardoor pas twee weken na het incident in het cachot gestoken.

Dit is nu waar ik woon. Voor altijd, blijkbaar. **Ik besef dat ik het verleden niet kan uitwissen, maar ik weiger om dit dan wel te doen met mijn toekomst.** Wat ze ook van mij mogen denken, ik blijf aan mezelf werken. Niet omdat het mij iets oplevert, dat is allemaal onzeker, maar omdat ik geloof dat mensen wel beter kunnen worden. Al maken ze dat hen verdomd moeilijk in de gevangenis.

BRIEF 2: PETER (50)
REDEN VOOR DETENTIE: VERKRACHTING

DOOF DOOR MIJN VERBLIJF IN DE GEVANGENIS

Mijn naam is eigenlijk van geen belang. Het verhaal dat ik vertel des te meer.

Ik werd in het verleden al eens gearresteerd en kreeg een straf van acht jaar opgelegd door de rechtbank. Eigen schuld, zou je kunnen zeggen. En ja... dat is terecht. Ik heb mijn straf volledig uitgezeten tot de allerlaatste dag. Ik vond dat ik dat mijn slachtoffers en de maatschappij verschuldigd was. Maar wat ik allemaal heb meegemaakt in die acht lange jaren tart echt elke verbeelding, waardoor ik mijn geloof en mijn vertrouwen in justitie en het parket totaal verloren ben.

Voor ik verder ga met mijn verhaal, moet ik eerst nog een belangrijk detail meedelen: mijn rechteroog is helemaal blind. Met mijn linkeroog heb ik nog maar een zichtperceptie van 0,03%. Dit betekent dat ik enkel nog licht en duister en wat schimmen waarneem. Ik moet mij behelpen met een witte stok.

Eenmaal aangekomen in de gevangenis wist men totaal niet wat men met mij en mijn beperking aan moest. Ik mocht van de directie mijn witte stok zelfs niet gebruiken in de gevangenis, want ik zou die volgens hen kunnen inzetten als wapen tegen het personeel of andere gedetineerden. Ondanks alle medische attesten en verslagen van oogartsen en de FOD Personen met een Handicap weigerde de

directie toestemming te geven voor het gebruik van mijn hulpmiddelen en mijn witte stok.

Ondertussen ontdekte ik dat sommige cipiers en medegedetineerden het bijzonder amusant vonden om te lachen met mensen met een handicap. Dit is wel een minderheid en mensen blijven natuurlijk mensen. Ik was niet de enige die dit heeft ervaren. Over een medegedetineerde zonder benen hoorde ik een cipier ooit zeggen: ‘Waar gaan ze die enkelband nu aansluiten?’ Waarop een andere zei: ‘Wees gerust, hij zal niet gaan lopen.’

De directie eiste dat ik zou worden overgebracht naar de medische dienst van de gevangenis van Brugge om door dokters van justitie mijn ogen te laten onderzoeken. Pas als zij groen licht zouden geven, zou ik een beperkt aantal hulpmiddelen effectief mogen gebruiken.

Sommige van deze hulpmiddelen bleven verboden, omdat ze voorzien waren van een batterij die ik enkel kon opladen met een USB-kabel. Een USB-kabel wordt in de gevangenis sowieso geweigerd omdat je daar eventueel ook een gsm mee zou kunnen opladen. De hulpmiddelen die ik wel mocht gebruiken, zorgden ook voor problemen. Er zit namelijk vaak metaal in, meteen de reden waarom ik niet zonder alarmmeldingen door de metaaldetectie geraak. Gedurende meerdere maanden mocht ik daarom niet naar de wandeling. Zelfs de twee uur per dag die ik niet op mijn cel moest doorbrengen, kreeg ik niet.

Het is niet voor niets dat er bijna wekelijks al dan niet geslaagde zelfmoordpogingen worden ondernomen in de gevangenis. Mensen zijn de wanhoop nabij en de overbevolking in de gevangenissen helpt daar zeker niet bij.

Sommige gedetineerden steken zichzelf of hun cel in brand, waardoor ze levend verbranden of stikken of overlijden ten gevolge van hun verwondingen. In mijn vele jaren detentie heb ik nog nooit een brand- of evacuatieoefening meegemaakt. Ik ben dan ook zeer benieuwd hoe het zal aflopen als de gevangenis ooit in lichterlaaie

staat. Er was een tijd dat onze tv aansprong telkens wanneer we het licht aan- of uitzetten. Dit geeft weinig vertrouwen in de brandveiligheid van het elektriciteitsnetwerk.

Anderen smijten glazen kapot en snijden hun polsen over. Dat heb ik zelf ooit van dichtbij meegemaakt. Toen ik terugkwam van bezoek, bleek mijn celgenoot zijn polsen te hebben overgesneden. Toen ik alarm sloeg, zorgden de cipiers ervoor dat er medische hulp ter plaatse kwam, maar het bloed moest ik zelf opkuisen. Voor de orde en netheid van onze cellen zijn wij namelijk zelf verantwoordelijk.

Creatievere geesten gaan slapen met een vuilniszak over hun hoofd, in de hoop nooit meer wakker te worden. Een overdosis drugs is ook een veelgekozen methode. Aan drugs is er namelijk geen gebrek in de gevangenis. Ik gebruik ze zelf niet, maar ik verneem dat de kwaliteit van de drugs binnen de gevangensmuren zeer goed is. Zodra je de poort binnenwandelt, slaan medegedetineerden je met drugs om de oren. Het wordt vaak zelfs niet verborgen en gebeurt in het zicht van iedereen.

Als ze echt dood willen, vinden ze altijd wel een manier. Sommigen smijten zich letterlijk van de bovenste verdieping naar beneden, terwijl anderen zich desnoods elektrocuteren of een laken stuk snijden om zich op te hangen.

Verschrikkelijk, maar begrijpelijk. Het is niet moeilijk te begrijpen als je weet dat men soms tot wel vier gedetineerden op een mono- of duocel plaatst. Het spreekt voor zich, maar een monocel is in principe voorzien voor één persoon en een duocel voor twee. Deze cellen zijn niet groter dan ongeveer 2,5 bij 6 meter. Op dit beperkte oppervlak staan dan nog een stapelbed, een kast, een eettafel, een frigo, een televisie, een wc en een wasbak. Hier moet je dan met drie andere gedetineerden – onbekende criminelen – tot 22 uur per dag samenleven.

We mogen onze cel enkel verlaten om te douchen, voor de wandeling, om bezoek te ontvangen, les te volgen of te werken tegen

een hongerloon van ongeveer 1 euro per uur. Als je geluk hebt word je soms ook opgeroepen voor een gesprek met de dokter, de directie of de PSD (Psychosociale Dienst). Verder zitten we bijna letterlijk de hele dag op elkaars lip. **Zelfs dieren hebben wettelijk meer bewegingsruimte dan wij.**

Het voelt soms ook echt als een zoo. Zeker 's nachts. Om de een of andere reden zijn er altijd gedetineerden die het nodig vinden om de hele nacht uit hun vensters naar elkaar te roepen of op de deuren te slaan.

Er zijn ook grotere cellen waar men met acht of negen gedetineerden samen zit, terwijl er maar plaats is voor zes. Ik heb ooit een cel geweten waar acht mensen sliepen terwijl er maar vier bedden waren. De vier anderen hadden enkel een matras op de grond, waarop ze leefden en sliepen. Ondertussen zie je dagelijks ratten en muizen over diezelfde grond lopen. Als een verhuurder op dergelijke wijze zijn pand zou verhuren, krijgt hij minstens een boete en riskeert hij zelfs om mee in zo'n cel te eindigen. Als de overheid het zelf doet, is het blijkbaar geen probleem.

Een andere frustratie van veel gedetineerden is het eten dat we krijgen. Doordat er onder de gevangenen heel wat moslims zijn, wordt het menu daaraan aangepast. We krijgen tot vijf keer per week kip of kalkoen. Als we pasta of een hamburger krijgen, is het met kippengehakt. Wist je dat justitie per gedetineerde maximaal 5,70 euro per dag mag besteden? Met dat bedrag moeten ontbijt, middagmaal en avondeten worden voorzien, inclusief dessert.

Regelmatig krijg ik brood dat op dag één al beschimmeld blijkt te zijn.

Per gedetineerde krijgen we ook één keer per week een rol wc-papier, een flesje melk, boter, suiker en wat confituur. Mocht je hier ooit terechtkomen, raad ik je aan om geen water van de kraan te drinken. De kalksmaak is echt walgelijk.

Al het andere zijn wij verplicht aan te kopen in de kantine. De prijzen van de producten in die kantine zijn vastgelegd, en geloof

me vrij als ik zeg dat je de winkelprijs vaak maal drie moet doen wanneer je vergelijkt met wat je buiten in de winkel betaalt. Ze hebben hier een monopolie en kunnen hun tarieven dus zelf kiezen. Wij kunnen moeilijk als alternatief naar de Lidl, Aldi of Colruyt rijden. In de prijzen zit ook een soort sociale zekerheid verwerkt, waardoor wij allemaal bijdragen zodat de directie af en toe gratis tabak kan geven aan mensen zonder geld.

Als je tv wil kijken, betaal je daarvoor 40 euro per maand. Voor velen is dit hun enige tijdverdrijf. Kan je de tv niet betalen, dan krijg je enkel VRT 1 en La Deux te zien.

Sommige gevangenen hebben ook een gratis videokanaal met de hele dag dezelfde films.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat veel gedetineerden drugs gebruiken om de tijd te doden.

Drugs zijn hier alomtegenwoordig en worden binnengebracht door bezoekers, personeel, cipiers of via tennisballen die over de muur van de wandeling worden gegooid. Op een gemiddelde dag zie je hier meer tennisballen vliegen dan op Roland Garros.

Sommigen dealen zelfs vanuit hun cel. Ze maken gaten in het metalen rooster aan hun raam, snijden lakens stuk en binden daar een fles met drugs aan om die naar andere cellen te zwieren. Tijdens een bloedhete zomer zat ik enkele weken in een cel waarvan het raam was dichtgelast om dit te vermijden. De vorige celbewoners hadden het te bont gemaakt, waardoor wij met de gebakken peren zaten. Aangenaam is anders.

Voor de schijn zijn er veel fouilles, maar die stellen weinig voor, net als de celcontroles. Ik heb vaak het vermoeden dat men het dealen met de mantel der liefde bedekt zodat gedetineerden rustig blijven en het personeel tijdens de dienst geen problemen ondervindt. Wie zal het zeggen... Alle logica verdwijnt zodra je hier binnenwandelt.

Ikzelf heb meermaals meegemaakt dat cipiers een kwartier nodig hadden om een celdeur open te krijgen. Het gebeurt ook

dat cipiers vergeten celdeuren opnieuw te sluiten na de bedeling van eten of post. Ook de oproep- en alarmsystemen laten het soms afweten. Als je een cipier nodig hebt, moet je boven je celdeur een rood lichtje laten branden. Soms duurt het meer dan een uur voor er effectief iemand komt kijken. Gelukkig werkte ons belletje tenminste. Tijdens mijn detentie werd een sociaal assistent aangevallen door een gedetineerde, maar de alarmknop bleek niet te werken. Vervelend.

Over post gesproken: hier moet je letterlijk alles via een officieel document aanvragen.

Jammer genoeg verdwijnen deze zogenaamde rapportbriefjes regelmatig, waardoor je nooit zeker bent of je boodschap wel aankomt. Zelfs wanneer je naar de dokter wil, ben je verplicht de reden van je bezoek te vermelden op het papier dat je aan de cipier geeft.

Toen ik een aanvraag indiende om naar de tandarts te mogen gaan, duurde het tot zeven maanden voor ik werd opgeroepen. Als ik dan eindelijk bij hem terechtkon, bleek hij geen Nederlands te spreken en beschadigde hij vier van mijn tanden, waardoor ik slechter vertrok dan toen ik aankwam.

Het blijft jammer genoeg niet bij mondhygiëne. De algemene hygiëne en medische toestand in Belgische gevangenissen zijn werkelijk onvoorstelbaar. Toen ik voor het eerst hoorde dat je maar drie keer per week mag douchen – als er al niet wordt gestaakt – vond ik dat persoonlijk al niet heel proper. Ondertussen stel ik mij de vraag of die gevangenissen uit de negentiende eeuw al verlost zijn van loden buizen en asbest. De eerste keer dat je de douches van dichtbij ziet, vind je het meteen minder erg dat je maar zo weinig mag douchen. Van boven tot onder zijn ze beschimmeld, en het is mij al meerdere keren overkomen dat ik bij het binnengaan moest opletten dat ik niet in de stront trapte van degene die voor mij was geweest. Kakken in de douche? Blijkbaar normaal voor sommigen.

En dan zijn er de gedetineerden die zich nooit wassen of vers ondergoed aandoen. Die stank is werkelijk niet te harden. Je zou

denken dat hierop wordt gereageerd, maar de cipiers duwen gewoon de deur dicht. Probleem opgelost.

Ik spring van de hak op de tak, maar bij elke wantoestand die ik beschrijf, komen er tien andere in mij op.

Ik vertelde al dat ik blind ben. De gevangenis zou de gevangenis niet zijn als anderen dat niet eens zouden ‘testen’. Je zal misschien wel weten dat mensen met een beperking zich vaak aanpassen om hun situatie toch wat leefbaar te maken. Ik tel voortdurend mijn stappen om afstanden te meten. Van mijn cel naar de douche zijn het bijvoorbeeld 59 stappen.

Om te voelen wanneer mijn glas vol is, steek ik mijn vinger in het glas als ik water inschenk. Om maar enkele voorbeelden te noemen. Zo vind je snel 101 trucjes of methodes om een zo normaal en zelfstandig mogelijk leven te leiden, ondanks je beperking.

Ik durf te zeggen dat ik vrij zelfredzaam ben. Dat heb je echt wel nodig in de maatschappij en al zeker in de gevangenis. In de gevangenis heeft die zelfstandigheid mij wel bijna mijn leven gekost. Ondanks alle medische attesten waren er namelijk mensen in de gevangenis die twijfelden aan het feit dat ik wel zo blind ben als ik beweert.

Er waren renovaties bezig aan de douches en niemand had mij verwittigd dat er hekken waren geplaatst. Ik kwam als gevolg daarvan zwaar ten val. Dat leidde tot een hersenschudding en een scheur in mijn rechtertrommelvlies. Al bij al viel dat nog wel mee. Ik kan wel tegen een stootje.

Maar... het ergste moest nog komen. De dokter gaf mij een tube oorzalf mee: ‘Drie keer per dag vijf druppels.’ De eerste dagen ging dit zonder probleem. Enkele dagen later kreeg ik hevige oor- en hoofdpijn, duizeligheid en misselijkheid. Ik viel zelfs een paar keer flauw en begon bloed over te geven. Het werd alleen maar erger naarmate ik de zalf toediende en de druppels in mijn oor aanbracht.

Wat doe je dan? Je vraagt een bezoek van de gevangenisarts. Dat duurde een paar dagen. Toen er eindelijk een dokter was, vroeg hij

mij de tube mee te brengen. Ik moest eens demonstreren hoe ik de druppels aanbracht. Volgens hem zou ik die tube waarschijnlijk te diep in mijn oor duwen en hierdoor zelf de pijn veroorzaken. De tube lag altijd op dezelfde plaats in mijn frigo. Toen ik ze toonde aan de dokter, begon hij mij uit te schelden en sloeg hij de tube uit mijn handen. Ik werd uitgemaakt voor onnozelaar en idioot en kreeg de vraag of ik achterlijk was. Toen ik vroeg aan de dokter wat er aan de hand was, antwoordde hij: 'Da's geen oorzalf, idioot. Dat is secondelijm.'

De tube oorzalf had ik zelf van de dokter gekregen. Iemand had dus achteraf de tubes verwisseld.

'Goed zot,' zal je misschien denken, maar voor een blinde voelden die tubes exact hetzelfde aan qua vorm, grootte en dikte. Mijn binnenoor raakte ontstoken en begon te rotten. Enkele uren later werd mijn lichaam muisgrijs en kreeg ik geen adem meer. Nadat mijn celgenoten alarm hadden geslagen, vonden de cipiers mij uiteindelijk op de grond van mijn cel met mijn hoofd onder het bed. Ik werd afgevoerd naar het ziekenhuis. Volgens de artsen mocht ik geen minuut later zijn aangekomen op de spoedafdeling. Het was een kwestie van seconden, misschien vandaar de naam van de lijm?

Achteraf heb ik vernomen dat mijn leven aan een zijden draadje heeft gehangen. De schade veroorzaakte een herseninfarct, hersentrombose en een hartstilstand. Ik werd onmiddellijk met spoed geopereerd. Aan de binnenkant van mijn oor werd alles verwijderd, opgevuld met buikvet en vervolgens weer dichtgenaaid. Dankzij dit 'experiment' om te testen of ik wel echt blind was, ben ik nu dus ook doof. Zonder hoorapparaat in mijn linkeroor en cochleair implantaat aan mijn rechteroor ben ik niet alleen stekeblind maar ook potdoof.

Volgens de directie was het onmogelijk te achterhalen wie verantwoordelijk was. De camera's zouden in die periode toevallig niet hebben gewerkt wegens een update van het systeem. Het werd nooit degelijk onderzocht. Het gerucht deed de ronde dat er enkele

gedetineerden zouden weten wie de dader was, maar ze weigerden de informatie te delen. Zo kwam ik wel te weten dat het ging om een experiment om te testen of ik wel echt blind was. Als ik komedie zou spelen, zou ik gemerkt hebben dat deze tubes waren verwisseld en ze dus nooit gebruikt hebben. Met het scenario dat ik effectief blind was, hadden de daders geen rekening gehouden.

Tot op vandaag is niemand hiervoor veroordeeld. Voor mij is het een extra straf. Een extra beperking. Een blijvende herinnering.

Dus ja, je begrijpt misschien dat mijn geloof in justitie en het parket tot ver onder het vriespunt is gedaald.

BRIEF 3: KEVIN (52)
REDEN VOOR DETENTIE: BEDREIGING EN BELAGING

IK KWAM BUITEN EN WAS ALLES KWIJT

Deze brief is geen aanklacht tegen justitie. Evenmin is het een poging om individuele mensen met de vinger te wijzen. Wat ik hier wil delen, is een persoonlijke reflectie op de manier waarop systemen functioneren.

De vraag die mij vandaag bezighoudt, is niet: wie heeft schuld? De vraag is veel fundamenteeler: hoe kan een systeem dat bedoeld is om orde, bescherming en herstel te bieden tegelijk omstandigheden creëren waarin menselijke ontwrichting juist wordt versterkt? Decennialang werkte ik als lijnpiloot. In de cockpit leer je dat veiligheid niet ontstaat door foutloosheid, maar door het vermogen om uit fouten te leren. Feedback, open communicatie en voortdurende evaluatie vormen er de basis van vertrouwen. Niemand vliegt alleen op goede bedoelingen. Een systeem moet zichzelf voortdurend corrigeren. Die manier van denken heeft mij diep gevormd.

Toen mijn professionele leven abrupt veranderde door medische en administratieve procedures in de nasleep van de covid-periode, verloor ik niet alleen mijn werk. Ik verloor ook een belangrijk deel van mijn identiteit en mijn houvast. Wat volgde, was een kettingreactie: verlies van toekomstperspectief, financiële druk, psychologische ontregeling, spanningen binnen relaties, juridische conflicten en uiteindelijk een groeiend gevoel van sociale isolatie.

Ik verloor vooral op emotioneel en psychologisch vlak volledig de pedalen en raakte alles kwijt. **Ooit was ik een succesvol piloot met een carrière, een gezin en een mooie spaarrekening.** Ik was